

IJITOAK

Luismari Mujika

Goiznabarrean, lehen eguzki-errainuetara, ijitoen orga balantzaka zetorren, fardel, koltxoi, ontzi, pitxel, danbolin eta beste tresnez zamatuta. Xakurrak sokatik lotuturik zerraion orgari.

Primaderako argi gardenezko ortzea laino-etatik askatzen ari zen, hatsez orbainduriko ispilua zapiaren igurtzira gisa.

Ijitoak andaluziar zezeo nabarmenez emazteari esan zion:

– Hoy paize que tenemos er tiempo como Dios manda... En er paiz de los vazcoz no hay forma de ver la cara ar sol.

Andereak azeitunazko kolore ilunkara zuen; besagainak tokilaz estaliak; gerrian zurezko saskia.

– Así paize –erantzun zion emazteak, paparreko putxileria biziki mugituz–. Habrá que ver ande marcha er sol. Naide acierta aquí.

Ijitoen orgak sei mutil-neskato zeramatzan barruan. Neska kozkortuenari hasiak zitzaizkion titiak hazten; brusa urdinaren petik dardar zituen. Mutikoen sudurretan, berriz, nabari mukiak. Bideko hautsa eta jazkien zolda azpian, hala ere, nabarmen ederdura sotila gizasemeek.

– Padre, ¿por qué los vazcoz no hablan como Dios manda? No hay forma de entenderles. Ar preguntar te dicen “Aizu jauna” o argo azi...

– Déjalez que hablen como les venga bien. Nuestros primoz de Hernani también zaben er vazcuence.

Kobrezko izter luze-limuriak zituen neskatxa, erre kara, begira, tiren ispiluetan eder ikusten zen. Ubereta aldeko hodeiak ezkututzen ari ziren. Eguzkitara ijitokumeen betarteak txiroa-goak ziren.

Orga zamatua, zanbuluka, ezkerraldera makurtzen zen, albo-karga zuelako. Xakurra zaunkaka hasi zen, supituan.

– ¡Callate, chuchó! –ijito nagusiak, astoa bizkarrean uhalaz astinduz abiada arintzearren.

Xakurrak zaunka ziharduen sasi batean ahuntz bat kateatuta ikustean. Ijitokumeak aitari:

– Padre, ¿por qué no zoltamos la cabra, y noz la llevamos?

– No, hijo, er paya nos denunciaría a la guardia civil. Ya nos basta con er chivo que llevamos la zemana pazáa.

Hala ere, ahuntzaz jabetzeko parada hoberik ez zuela izanen eta, ijitoak animalia, sasitzatik askatuta, orgari lotzea pentsatu zuen “Mira que zi le dejamos ahogarze con la cadena no le aprovechará ar payo... Con que me la llevo...”.

Kilometro bi igarota, autobidearen urrunean, triangelu beltzeko kapeluz jantziriko goardia siniestroak ikusi zituen ijitoak. Zuzen-zuzen, buhemeengana zetozen, goardia zibil haiek. Goardien itzala kapeluak bezain beltza zeni asmoak ere beltzak zituzten, agian.

– Virgen Macarena! Zeguro que vienen a por nozotroz...

Goardia-bikotea iritsi zeneko, bibote sarriena zuenak galdetu zien:

– ¿Dónde esconden ustedes la cabra?

– ¿Cómo? ¿Qué cabra? Véalo uzted, zeño goardia, aquí no llevamos otro animal que er chuchó, y er burro que tira der carro.

Goardia zaharrenak begirada hotza bota zion ijitoari susmotan sartuta.

– ¿Con qué duda uzted de nozotroz?

– No, no es eso... –goardia gazteenak. Ahuntzaren jabeak ijito batzuk bidetik ahuntzarekin ikusi zituela adierazi bide zien.

Goardia zaharrenak “¡Ea, bajad del carro!” lehor agindu zien. Ijito-aita, ijito-ama eta sei seme-alabak, bata bestearen ondotik, orgatik jaitsi behar izan zuten. Goardiak orga barruko kaxa batean bi antxume gordeta topatu zituen.

- Y esto ¿qué es? -galdegin zion zakar goardiak buheme nagusiari.
- Nada, zeñó, zon loz cabritoz que compramoz ayer tarde en la feria de Arantzegi.
- ¡Miente! Son los cabritos de Nicasio Arbilleta... ¡Están detenidos!
- Ze equivoca uzté -berehala ijitoak-. Eztoz cabritoz zon de Eleuterio Mendia. Loz de Nicasio loz comimoz la zemana pasá.

